

Relationele en seksuele opvoeding door ouders

Onderzoek naar hoe, wanneer en waarom ouders relationele en seksuele opvoeding geven

Auteurs: Anne Oldenhof, Javier Koole & Hanneke de Graaf

Datum: september 2025

Inhoud

1	Samenvatting	3
2	Inleiding	5
2.1	Aanleiding	5
2.2	Doel en vraagstelling onderzoek	5
3	Methode	7
3.1	Steekproef	7
3.2	Vragenlijst	8
3.3	Data-analyse	9
4	Resultaten	10
4.1	Relationele en seksuele opvoeding thuis	10
4.2	Relationele en seksuele voorlichting op school	17
5	Conclusie en discussie	23
5.1	Geven ouders relationele en seksuele opvoeding?	23
5.2	Hoe, wanneer en waarom?	24
5.3	Ouders over relationele en seksuele voorlichting op school	25
5.4	Aanbevelingen voor de praktijk	26
5.5	Beperkingen van het onderzoek	28
5.6	Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	28
6	Literatuur	29

Dit onderzoek is gefinancierd door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

1 Samenvatting

Dit onderzoek biedt inzicht in hoe, wanneer en waarom ouders relationele en seksuele opvoeding geven aan hun kinderen en wat ze vinden van relationele en seksuele voorlichting in het onderwijs. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een online vragenlijst die is ingevuld door 1504 ouders met kinderen tussen de leeftijd van 4 tot 16 jaar.

Uit de resultaten blijkt dat vrijwel alle ouders (99,7%) vinden dat ouders hun kinderen informatie zouden moeten geven over relaties en seksualiteit. In de praktijk start het merendeel van de ouders hiermee tussen de 4 en 11 jaar. Ouders geven aan dat zij relationele en seksuele opvoeding zien als onderdeel van de algemene opvoeding en dat ze hun kind willen helpen verstandige keuzes te maken. De meeste ouders reageren op vragen van hun kind, maar een grote groep neemt ook zelf initiatief of grijpt passende momenten aan om dit thema ter sprake te brengen.

De bevindingen laten zien dat ouders een breed scala aan onderwerpen bespreken, maar dat de thema's die aan bod komen verschillen met de leeftijd van het kind. Zo worden thema's als lichamelijke verschillen, grenzen aangeven en verliefdheid het meest besproken. Onderwerpen zoals anticonceptie, seksueel gedrag en genderdiversiteit blijven vaker onbesproken, vooral omdat het onderwerp nog niet ter sprake is gekomen of omdat ouders vinden dat hun kind hier te jong voor is. Ouders met oudere kinderen (12-16 jaar) geven bij het onderwerp 'de leuke kanten van seks' ook aan dat hun kind hier zelf niet over wil praten.

Een ruime meerderheid van de ouders (91,6%) vindt dat relationele en seksuele voorlichting verplicht moet zijn binnen het onderwijs, zowel op de basisschool als op de middelbare school. Ouders waarderen de relationele en seksuele voorlichting op de basisschool overwegend positief. Een enkeling (1,2%) heeft hun kind ooit thuisgehouden van deze lessen. De waardering hangt samen met factoren zoals opleiding, religieuze overtuiging, politieke voorkeur en de leeftijd van het (jongste) kind. Ouders met een hbo- of wo-opleiding, ouders die niet geloven of voor wie geloof geen belangrijke rol speelt, en ouders die progressief stemmen, zijn over het algemeen positiever over deze voorlichting.

Ouders vinden vooral thema's met een link naar biologie, het eigen lichaam en weerbaarheid geschikt voor de basisschool, zoals lichamelijke verschillen en grenzen aangeven. Over onderwerpen als genderdiversiteit, anticonceptie en seksueel gedrag zijn ouders meer verdeeld. Deze thema's worden ook thuis minder vaak besproken. Mogelijk willen ouders dit zelf (nog) niet bespreken of weten ze niet hoe ze deze thema's op een leeftijdsgebonden manier kunnen bespreken.

Summary

This study provides insight into how, when, and why parents give relational and sexual education to their children, as well as their views on relational and sexual education in schools. The research was conducted through an online survey completed by 1504 parents of children aged 4 to 16.

The results show that almost all parents (99.7%) believe that parents should provide their children with information about relationships and sexuality. In practice, most parents start doing so between the ages of 4 and 11. Parents see relational and sexual education as part of general upbringing and want to help their child make sensible choices. Most parents respond to their child's questions, but many also take the initiative themselves or use appropriate moments to bring up the topic.

The results show that parents discuss a wide range of topics, but the subjects vary depending on the child's age. Topics such as physical differences, setting boundaries, and falling in love are discussed most frequently. Subjects such as contraception, sexual behaviour, and gender diversity are discussed less often, mainly because the topic has not come up yet or because parents feel their child is too young. Parents of older children (12-16 years) also report that their child does not want to talk about the "enjoyable aspects of sex".

A large majority of parents (91.6%) think that relational and sexual education should be mandatory in both primary and secondary schools. Parents generally evaluate sexual and relational education in primary schools positively. A very small group (1.2%) have ever kept their child home during these lessons. Parental appreciation of this education is linked to factors such as education, religious beliefs, political preference, and the age of the (youngest) child. Parents with a college or university degree, parents who are non-religious or for whom religion is not important, and parents with progressive political views tend to be more positive about this education.

Parents consider topics related to biology, the body, and resilience particularly appropriate for primary school, for example, physical differences and setting boundaries. They are more divided on subjects such as gender diversity, contraception, and sexual behaviour. These subjects are also less often discussed at home, possibly because parents do not yet want to address them or are unsure how to discuss them in an age-appropriate way.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding

Relationele en seksuele opvoeding is de ondersteuning en begeleiding van ouders rondom de relationele- en seksuele ontwikkeling van hun kinderen. Relationele en seksuele opvoeding is van groot belang voor de gezonde, veilige en respectvolle ontwikkeling van kinderen en jongeren. Ouders spelen hierin een cruciale rol, zowel als eerste opvoeders als in samenwerking met andere actoren zoals school en media (Cense et al., 2025).

Hoewel ouders vaak aangeven dat ze de relationele en seksuele opvoeding van hun kinderen belangrijk vinden, is bekend dat sommige ouders moeite hebben met dit aspect van de opvoeding (De Graaf, 2013; Noorman et al., 2023). Verschillende factoren kunnen hierbij een rol spelen, zoals de leeftijd van het kind, hoe gelovig de ouder is en afkomst van de ouder (Cense et al., 2025; de Graaf, 2013; de Graaf et al., 2024; Noorman et al., 2023). Ouders geven aan onvoldoende kennis of handvatten te hebben, of pas te handelen wanneer zich een concrete situatie voordoet. Hierbij worstelen ze met vragen als: hoeveel vertel ik, op welke leeftijd en op welke manier? (Cense et al., 2025; Noorman et al., 2023).

Uit cijfers van de Monitor Seksuele Gezondheid 2023 blijkt dat ouders van kinderen tussen de 4 en 16 jaar verschillende onderwerpen rond relaties en seksualiteit met hun kinderen bespreken. Daarnaast vinden negen op de tien ouders van kinderen van deze leeftijd dat relationele en seksuele voorlichting op scholen verplicht moet zijn (De Graaf et al., 2024). Een klein deel (2%) van de ouders is het hiermee oneens. De Monitor biedt echter weinig inzicht in de beweegredenen van ouders: waarom zij bepaalde onderwerpen wel of niet bespreken, op wat voor manier ze relationele en seksuele opvoeding geven en welke onderwerpen ze goed vinden om op scholen te bespreken.

2.2 Doel en vraagstelling onderzoek

Dit onderzoek heeft als doel inzicht te geven in hoe ouders relationele en seksuele opvoeding geven aan hun kinderen en hoe zij denken over relationele en seksuele voorlichting in het onderwijs. De resultaten van dit onderzoek dragen bij aan de ontwikkeling van meer inclusieve en toegankelijke materialen, die beter aansluiten bij de behoeften en ervaringen van ouders.

Dit onderzoek poogt antwoord te geven op de volgende vragen:

- Hoe en vanaf welke leeftijd geven ouders informatie over relaties en seksualiteit aan hun (jongste) kind, en wat zijn redenen om dit wel of juist niet te doen?
 - Vanaf welke leeftijd vinden ouders dat kinderen informatie zouden moeten krijgen over relaties en seksualiteit van hun ouders?
 - Op welke leeftijd van hun (jongste) kind beginnen ouders met het geven van informatie over relaties en seksualiteit?

- Wat zijn de belangrijkste redenen voor ouders om informatie over relaties en seksualiteit te geven aan hun (jongste) kind?
 - Op welke manier en op welk moment geven ouders informatie over relaties en seksualiteit aan hun (jongste) kind?
 - Welke onderwerpen rondom relaties en seksualiteit worden wel en niet besproken?
 - Wat zijn de belangrijkste redenen voor ouders om bepaalde onderwerpen rondom relaties en seksualiteit niet te bespreken?
- Hoe denken ouders over relationele en seksuele voorlichting op de basisschool?
 - Vinden ouders dat relationele en seksuele voorlichting verplicht moet zijn op school?
 - Hoe beoordelen ouders relationele en seksuele voorlichting op de basisschool?
 - In welke groep vinden ouders het gepast om bepaalde onderwerpen rondom relaties en seksualiteit te behandelen?
 - Hoe beoordelen ouders de Week van de Lentekriebels?¹

.....

¹ De Week van de Lentekriebels is een nationale projectweek voor het speciaal- en basisonderwijs, waarin scholen vrijwillig meedoen om middels leeftijdsgebonden informatie structureel aandacht te besteden aan relaties, weerbaarheid en seksualiteit.

3 Methode

3.1 Steekproef

Werving en respons

Voor de werving van respondenten voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het panel van Ipsos I&O. Ouders met ten minste één kind in de leeftijd van 4 tot en met 16 jaar die lid waren van dit panel werden uitgenodigd om deel te nemen. De vragenlijst is ingevuld door 1504 ouders van 25 jaar en ouder, 623 mannen en 881 vrouwen. Dataverzameling vond plaats van halverwege mei tot en met de eerste week van juni 2025. De steekproef vormt een representatieve afspiegeling van de Nederlandse populatie van 25- tot en met 60-jarige ouders met kinderen tussen de 4 en 16 jaar oud wat betreft de kenmerken leeftijd, geslacht, regio en opleidingsniveau. Representativiteit is geborgd door weegcorrecties op de data.

Samenstelling van steekproef

Tabel 3.1.1 geeft een overzicht van de kenmerken van de steekproef. De steekproef bevat iets minder respondenten met het geslacht 'man' (45,6%) dan respondenten met het geslacht 'vrouw' (54,4%). Ongeveer een kwart van de respondenten (26,2%) is tussen de 25 en 36 jaar oud, ruim een derde (35,8%) is tussen de 37 en 48 jaar en bijna twee op de vijf (38,0%) is tussen de 49 en 60 jaar oud. De meerderheid van de respondenten (76,0%) heeft één of twee kinderen en een kwart (26,0%) heeft drie of meer kinderen.

Tabel 3.1.1. Samenstelling van de steekproef

	n (ongewogen)	%
Geslacht		
Man	623	45,6
Vrouw	881	54,4
Leeftijd		
25-36	306	26,2
37-48	845	35,8
49-60	353	38,0
Opleiding		
Basisschool/pro/vmbo/mbo 1	95	7,1
Mbo 2-4/havo/vwo	540	34,5
Hbo/wo	869	58,4
Geloof		
Onbelangrijk of niet-gelovig	1067	70,9
Beetje belangrijk	206	13,9
Heel belangrijk	231	15,3
Politieke voorkeur		
Progressief: GL-PvdA, D66, PvdD, SP, Volt, BIJ1	533	44,9
Centrum: VVD, NSC, CDA, CU, 50Plus	338	27,5
Conservatief: PVV, BBB, FvD, SGP, JA21, BVNL, DENK ²	341	27,6
Stedelijkheid		
(Zeer) sterk	780	53,2
Matig	236	16,2
Weinig tot niet	486	30,6
Aantal kinderen		
1 of 2	1145	76,0
3 of meer	359	24,0

3.2 Vragenlijst

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een online vragenlijst. Als eerst werd gevraagd naar hoe ouders de relationele en seksuele opvoeding geven, zoals wanneer en welke onderwerpen ze wel of niet bespreken. Vervolgens werd gevraagd naar hoe ze kijken naar relationele en seksuele voorlichting op school, met nadruk op het basisonderwijs.

De vragenlijst richtte zich specifiek op de ervaringen van ouders met de relationele en seksuele opvoeding van hun jongste kind binnen deze leeftijdsgroep. Er werd onder meer gevraagd wanneer zij zijn gestart met het geven van relationele en seksuele opvoeding en op welke manier zij dit aanpakken. Verder kregen de respondenten een aantal aan relaties en seksualiteit gerelateerde onderwerpen voorgelegd met de vraag of zij deze met hun (jongste) kind hadden besproken. Deze onderwerpen waren aangepast

² Binnen de politieke indeling van Ipsos I&O wordt DENK als progressief geclassificeerd. Na zorgvuldige overweging en recente trends binnen DENK is besloten om deze politieke partij te classificeren als conservatief. Zie bijvoorbeeld de rapportage van de [NOS](#).

aan de leeftijd van het (jongste) kind en verdeeld in drie blokken: 4 tot en met 7 jaar, 8 tot en met 11 jaar en 12 tot en met 16 jaar.

In de rest van dit onderzoeksrapport gebruiken we, ter bevordering van de leesbaarheid, de term 'het kind' in plaats van '(jongste) kind'. Met 'het kind' wordt steeds verwezen naar het jongste kind van de ouder.

3.3 Data-analyse

De analyses in dit rapport zijn voornamelijk beschrijvend van aard. De resultaten worden gepresenteerd in de vorm van figuren en tabellen met percentages. Om de betrouwbaarheid van de gegevens te waarborgen en herleidbaarheid te voorkomen, tonen we alleen percentages voor subgroepen met een ongewogen omvang van minimaal 50 respondenten. Wanneer een subgroep tussen de 50 en 100 respondenten bevat, worden bijbehorende betrouwbaarheidsintervallen (BI's) vermeld in een voetnoot bij de betreffende tabel.

Alle analyses zijn uitgevoerd in SPSS. Voor het vergelijken van groepen is hoofdzakelijk gebruikgemaakt van de Chi-kwadraattoets (χ^2), toegepast bij verschillen in percentages.

Bij de interpretatie van groepsverschillen hanteren we een significantieniveau van $p < .05$. Naast statistische significantie wordt ook gekeken naar de effectgrootte, gemeten met Cramer's V. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen zeer kleine verschillen (Cramer's $V < .10$) en minstens kleine verschillen (Cramer's $V > .10$). Significante minstens kleine verschillen worden aangegeven met een ▲ en ▼, significante zeer kleine verschillen worden aangegeven met een △ of ▽. Een ▽ betekent bijvoorbeeld dat een percentage in een groep lager ligt dan in de vergelijkingsgroep, maar dat het verschil zeer klein is.

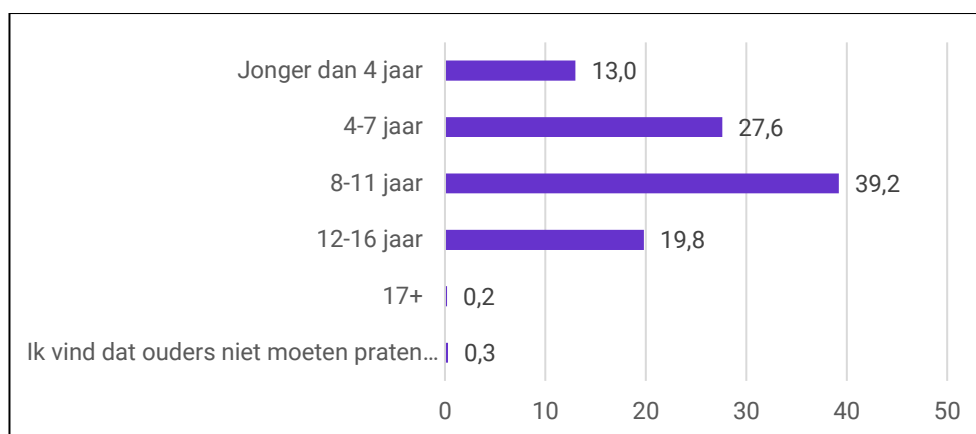
4 Resultaten

In dit hoofdstuk wordt besproken hoe ouders denken over relationele en seksuele opvoeding thuis en voorlichting op school. In het eerste deel richten we ons op de thuissituatie. We bekijken op welke leeftijd ouders vinden dat ouders moeten starten met het geven van informatie over relaties en seksualiteit, op welke leeftijd ze dit zelf doen, en waarom ze dit belangrijk vinden. Daarnaast bespreken we op welke manieren zij dit doen, op welk moment, en welke onderwerpen wel of niet aan bod komen. In het tweede deel kijken we naar hoe ouders aankijken tegen relationele en seksuele voorlichting op school. We gaan in op de vraag of deze voorlichting volgens hen verplicht zou moeten zijn, en welke thema's in welke leerjaren aan bod zouden moeten komen. Tot slot bespreken we wat ouders vinden van de 'Week van de Lentekriebels'.

4.1 Relationele en seksuele opvoeding thuis

Aan ouders is gevraagd vanaf welke leeftijd ouders volgens hen informatie zouden moeten geven over relaties en seksualiteit aan hun kind. Eén op de acht ouders (13,0%) vindt dat hiermee gestart moet worden vóór het vierde levensjaar (Figuur 4.1.1). Ruim een kwart (27,6%) vindt dat dit tussen de 4 en 7 jaar moet gebeuren en twee op de vijf ouders (40,6%) vindt dat ze hiermee moeten beginnen wanneer het kind tussen de 8 en 11 jaar oud is. Eén op de vijf (20,9%) zegt dat ouders vanaf 12 tot 16 jaar met hun kind over dit onderwerp moeten praten. Een zeer klein deel vindt dat ouders moeten starten bij 17 jaar of ouder (0,2%), of helemaal niet met hun kinderen over relaties en seksualiteit moeten praten (0,3%).

Figuur 4.1.1. Leeftijd waarop ouders volgens ouders hun kind informatie moeten geven over relaties en seksualiteit (% , n=1504)

Vervolgens is aan de ouders gevraagd of zij hun kind informatie geven over relaties en seksualiteit. Ruim twee derde van de ouders (67,2%) zegt dit te doen (Tabel 4.1.1). Eén op de vijf (19,2%) geeft aan dit momenteel nog niet te doen, maar is dit wel van plan. Daarnaast zegt 13,6% van de ouders geen informatie te geven over dit onderwerp en dit ook niet van plan te zijn. Het is

hierbij onduidelijk of ze dit alleen op dit moment niet van plan zijn, of helemaal niet.

Het wel of niet geven van informatie over relaties en seksualiteit blijkt samen te hangen met het geslacht, geloofsovertuiging, politieke voorkeur en de leeftijd van het (jongste) kind. Moeders, ouders met een progressieve politieke voorkeur, en ouders van wie het kind tussen de 12 en 16 jaar is, geven vaker aan hierover in gesprek te gaan met hun kind. Niet-gelovige ouders of ouders voor wie geloof niet belangrijk is, geven iets vaker informatie over dit thema aan hun kind dan ouders voor wie geloof belangrijk is. Er is geen verschil naar opleiding of aantal kinderen.

Tabel 4.1.1. Geven ouders hun (jongste) kind informatie over relaties en seksualiteit (%)

	n	Ja	Nee, maar ben dit wel van plan	Nee, ik ben dit niet van plan
Geslacht				
Man	623	60,3	22,2 [▲]	17,5 [▲]
Vrouw	881	72,9 [▲]	16,6	10,5
Opleiding				
Basisschool/pro/vmbo/mbo 1	95	69,2 ^a	17,8 ^b	13,1 ^c
Mbo 2-4/havo/vwo	540	62,9	20,5	16,6
Hbo/wo	869	69,5	18,5	11,9
Geloof				
Niet gelovig of geloof niet belangrijk	1067	70,3 [△]	17,2 [▽]	12,5
Beetje belangrijk	206	61,1	27,4 [△]	11,5
Heel belangrijk	231	58,3 [▽]	20,9	20,9 [△]
Politieke voorkeur				
Progressief: GL-PvdA, D66, PvdD, SP, Volt, BIJ1	533	78,8 [▲]	14,3 [▼]	6,9 [▼]
Centrum: VVD, NSC, CDA, CU, 50Plus	338	62,4 [▼]	22,8	14,8
Conservatief: PVV, BBB, FvD, SGP, JA21, BVNL, DENK	341	55,3 [▼]	23,2	21,5 [▲]
Aantal kinderen				
1 of 2	1145	68,4	18,8	12,8
3 of meer	359	63,2	20,2	16,6
Leeftijd (jongste) kind				
4-7 jaar	632	49,1 [▼]	24,6 [▲]	26,3 [▲]
8-11 jaar	393	69,1	21,7	9,2
12-16 jaar	479	85,3 [▲]	11,6 [▼]	3,1 [▼]
Totaal	1504	67,2	19,2	13,6

^aBI: 60,0%-77,3% ; ^bBI: 11,4%-25,8% ; ^cBI: 7,7%-20,4%. [▲]/[▼]= hoger/lager dan in de andere groep, p < .05, Cramer's V > .10. [△]/[▽]= hoger/lager dan in de andere groep, p < .05, Cramer's V < .10.

Aan de ouders die aangaven hun kind informatie te geven over relaties en seksualiteit - of dit van plan te zijn - is gevraagd wat hun belangrijkste redenen hiervoor zijn. De meest genoemde reden (60,0%) is dat zij dit doen omdat zij het zien als een onderdeel van de opvoeding (Tabel 4.1.2). Daarnaast noemt bijna de helft (47,6%) als reden dat zij willen dat hun kind verstandige keuzes kan maken op het gebied van relaties en seksualiteit. Voor 43,4% van de

ouders is het belangrijk om open met hun kind te kunnen praten over deze onderwerpen. Ook geeft een kwart van de ouders aan dat zij informatie geven om te voorkomen dat hun kind verkeerde informatie krijgt, of omdat het onderwerp spontaan ter sprake komt.

Tabel 4.1.2. Redenen waarom ouders hun (jongste) kind informatie geven over relaties en seksualiteit (% ouders die informatie geven over relaties en seksualiteit aan hun (jongste) kind, of dit in de toekomst van plan zijn)

	n=1291	%
Ik vind dat het bij de opvoeding hoort	763	60,0
Ik wil dat mijn kind verstandige keuzes maakt over relaties en seksualiteit	599	47,6
Ik wil dat ik open met mijn kind kan praten over relaties en seksualiteit	594	43,4
Ik wil voorkomen dat mijn kind iets vervelends meemaakt	381	29,6
Ik wil voorkomen dat mijn kind onjuiste informatie krijgt over relaties en seksualiteit	337	25,8
Het komt ter sprake	332	25,8
Ik wil mijn waarden over relaties en seksualiteit doorgeven aan mijn kind	245	19,7
Ik wil dat mijn kind later positieve seksuele ervaringen heeft	201	15,9
Mijn kind vraagt hierom	168	12,4
Ik wil regels meegeven over wat mijn kind wel of niet mag doen	97	6,5
Geen van bovenstaande	1	0,0

Ouders die aangaven hun kind informatie te geven over relaties en seksualiteit, of van plan zijn dit te doen, is gevraagd vanaf welke leeftijd zij hiermee (willen) beginnen. Eén op de zes (16,3%) zegt hiermee begonnen te zijn toen het kind jonger dan 4 jaar was (Tabel 4.1.3). Ruim een derde (36,9%) begon of is van plan te beginnen met het geven van informatie tussen het 4e en 7e levensjaar. Een vergelijkbaar deel (33,1%) doet dit tussen de 8 en 11 jaar. Eén op de acht ouders (13,7%) is begonnen of zegt te willen beginnen met het geven van informatie over relaties en seksualiteit wanneer het kind tussen de 12 en 16 jaar is.

Moeders, ouders met een hbo- of wo-opleiding en progressief stemmende ouders geven vaker aan al vroeg te (willen) beginnen met het geven van informatie over relaties en seksualiteit. Zo zegt 22,9% van de moeders hiermee te (willen) starten vóór het vierde levensjaar van het kind. Onder ouders met een hbo- of wo-opleiding is dat 20,7%, en onder progressief stemmende ouders 25,7%. Ouders die basisonderwijs, praktijkonderwijs, vmbo of mbo 1 hebben afgerond (29,0%) en conservatief stemmende ouders (21,3%) geven vaker aan te beginnen of van plan zijn te beginnen wanneer hun kind 12 jaar of ouder is. Ook ouders voor wie het geloof een beetje belangrijk is, stellen deze gesprekken vaker uit of zijn dat van plan (22,2%). Ouders met een jonger kind zeggen vaker vroeg te beginnen, of te willen beginnen, met het geven van informatie over relaties en seksualiteit. Ouders van wie het jongste kind 12 tot 16 jaar is, geven juist vaker aan pas op latere leeftijd (12-16 jaar) te zijn gestart of te willen starten met deze gesprekken. Er is geen verschil naar aantal kinderen.

Tabel 4.1.3. Leeftijd waarop ouders starten met het geven van informatie over relaties en seksualiteit (% ouders die informatie geven over relaties en seksualiteit aan hun (jongste) kind, of dit in de toekomst van plan zijn)

	n	Jonger dan 4 jaar	4-7 jaar	8-11 jaar	12-16 jaar
Geslacht					
Man	511	7,8	33,5	39,5 [▲]	19,3 [▲]
Vrouw	780	22,9 [▲]	39,6	28,2	9,3
Opleiding					
Basisschool/pro/vmbo/mbo 1	81	1,1 ^{▲▼}	31,2 ^b	38,7 ^c	29,0 ^{d▲}
Mbo 2-4/havo/vwo	433	11,8 [▼]	31,7 [▼]	39,4 [▲]	17,1 [▲]
Hbo/wo	777	20,7 [▲]	40,5 [▲]	29,0 [▼]	9,8 [▼]
Geloof					
Niet gelovig of geloof niet belangrijk	931	17,9 [▲]	38,0	32,1	12,0 [▼]
Beetje belangrijk	179	7,0 [▼]	30,8	40,0	22,2 [▲]
Heel belangrijk	181	17,1	37,6	32,0	13,3
Politieke voorkeur					
Progressief: GL-PvdA, D66, PvdD, SP, Volt, BIJ1	498	25,7 [▲]	39,3	26,5 [▼]	8,6 [▼]
Centrum: VVD, NSC, CDA, CU, 50Plus	290	10,4 [▼]	42,0	34,4	13,2
Conservatief: PVV, BBB, FvD, SGP, JA21, BVNL, DENK	260	7,1 [▼]	31,7 [▼]	39,9 [▲]	21,3 [▲]
Aantal kinderen					
1 of 2	996	16,6	37,6	32,5	13,3
3 of meer	295	15,3	34,7	35,3	14,7
Leeftijd (jongste) kind					
4-7 jaar	467	30,0 [▲]	51,2 [▲]	15,6 [▼]	3,2 [▼]
8-11 jaar	360	8,6 [▼]	32,8	50,9 [▲]	7,7 [▼]
12-16 jaar	464	9,9 [▼]	27,5 [▼]	36,6	26,0 [▲]
Totaal	1291	16,3	36,9	33,1	13,7

^aBI: 0,1%-4,9% ; ^bBI: 22,5%-41,4% ; ^cBI: 29,3%-48,8% ; ^dBI: 20,6%-38,8%. ▲/▼= hoger/lager dan in de andere groep, p < .05, Cramer's V > .10.

Ouders die aangeven hun kind informatie te geven over relaties en seksualiteit, is aansluitend gevraagd op welke manier(en) zij dit doen. Bijna negen op de tien ouders (88,5%) geven aan dat zij vragen van hun kind beantwoorden (Tabel 4.1.4). Daarnaast zegt twee derde (66,1%) dat zij zelf het gesprek over dit onderwerp beginnen. Bijna een kwart (23,9%) maakt grapjes over het onderwerp en 20,5% van de ouders leest samen met het kind een prentenboek. Slechts een klein deel verwijst hun kind naar informatie die aansluit bij hun geloofsovertuiging (3,6%) of naar online informatie (3,4%).

Tabel 4.1.4. Manieren waarop ouders informatie geven over relaties en seksualiteit aan hun (jongste) kind (% ouders die informatie over relaties en seksualiteit geven aan hun (jongste) kind)

	n=1012	%
Ik beantwoord vragen van mijn kind	910	88,5
Ik begin het gesprek	678	66,1
Ik maak grapjes over het onderwerp	256	23,9
Ik lees met mijn kind een (prenten)boek	215	20,5
Ik geef mijn kind een (prenten)boek om te lezen	140	13,7
Ik kijk met mijn kind informatieve video's (zoals Dokter Corrie)	62	6,0
Anders	36	3,7
Ik verwijs mijn kind naar informatie die bij ons geloof past	38	3,6
Ik verwijs mijn kind naar online informatie	36	3,4

Naast de manieren waarop ouders informatie geven over relaties en seksualiteit aan hun kind, is ook gevraagd wat de aanleiding is om dit doen. De overgrote meerderheid van de ouders (88,5%) bespreekt het onderwerp wanneer hun kind er zelf een vraag over stelt of iets vertelt (Tabel 4.1.5). Daarnaast zegt 57,8% het gesprek aan te gaan wanneer zij dat zelf nodig vinden en 54,1% doet dit als het kind iets ziet of hoort dat ermee te maken heeft. Ook geeft twee op de vijf ouders (40,4%) aan dat er niet altijd een specifieke aanleiding is - het onderwerp komt gewoon ter sprake. Slechts een klein deel (1,0%) noemt andere momenten, zoals een nieuwsbericht in de krant of een gebeurtenis in de familie, bijvoorbeeld een geboorte.

Tabel 4.1.5. Wanneer ouders hun (jongste) kind informatie geven over relaties en seksualiteit (% ouders die informatie over relaties en seksualiteit geven aan hun (jongste) kind)

	n=1012	%
Als mijn kind iets vraagt of vertelt	876	86,4
Als ik het nodig vind	602	57,8
Als mijn kind er iets over ziet of hoort, bijvoorbeeld op tv of online	568	54,1
Zonder directe aanleiding, het gebeurt gewoon	410	40,4
Als school hier aandacht aan geeft	350	33,7
Anders	12	1,0

Ouders die aangaven niet van plan te zijn om informatie over relaties en seksualiteit aan hun kind te geven, is gevraagd naar de reden(en) hiervoor. Twee op de vijf ouders (41,9%) vindt dit niet nodig en ruim een derde (34,6%) geeft aan dat hun kind hier nog te jong voor is (Tabel 4.1.6). Daarnaast zegt één op de zes (16,4%) dat ze hun kind 'niet op ideeën willen brengen'. Verder noemt 11,8% als reden dat zij vinden dat dit niet hun taak is en 11,5% geeft aan dat het onderwerp niet past bij hun normen en waarden. Minder dan één op de twintig ouders (4,2%) zegt niet te weten hoe zij informatie over relaties en seksualiteit aan hun kind moeten geven en 6,7% heeft een andere reden.

Tabel 4.1.6. Redenen om niet van plan te zijn om informatie over relaties en seksualiteit aan het (jongste) kind te geven (% ouders die dit niet van plan zijn)

	n=213	%
Ik vind het niet nodig	95	41,9
Ik vind mijn kind te jong	73	34,6
Ik wil mijn kind niet op ideeën brengen	34	16,3
Ik vind niet dat ik dat moet doen	21	11,8
Het past niet bij mijn normen en waarden	26	11,5
Ik vind dat mijn kind alles zelf mag ontdekken	16	8,5
Ik vind dat ongemakkelijk	12	6,3
Ik vind dat school deze informatie moet geven	16	4,8
Ik weet niet hoe ik dat moet doen	10	4,2
Anders	13	6,7

Aan ouders die aangaven met hun kind over relaties en seksualiteit te praten hebben we vervolgens gevraagd welke onderwerpen zij bespreken met hun kind. Bijna alle ouders die informatie geven over relaties en seksualiteit bespreken met hun kind van 4-7 jaar de lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes (99,6%), hoe het geslachtsdeel van een jongen heet (99,4%) en dat anderen je niet mogen aanraken als je dat niet wilt (97,3%; Tabel 4.1.7). Minder vaak komen onderwerpen aan bod zoals hoe een baby in de buik ontstaat (60,9%) en verliefdheid op iemand van hetzelfde geslacht (71,8%).

Bij kinderen van 8-11 jaar gaan veel gesprekken over lichamelijke veranderingen tijdens de puberteit (91,5%) en homoseksualiteit (89,9%). Het onderwerp dat vrijwel iedereen bespreekt, is dat anderen je niet mogen aanraken als je dat niet wilt (99,6%). Onderwerpen zoals anticonceptie (38,7%) en seksueel gedrag, zoals masturbatie of vaginale seks (33,5%), worden daarentegen veel minder vaak besproken met kinderen van deze leeftijd.

Met kinderen en jongeren van 12-16 jaar praten de meeste ouders over verliefdheid en relaties (97,0%), dat je niks moet doen met seks wat je niet wilt (93,2%) en het versturen van naaktfoto's of seksfilmpjes (92,8%). Anticonceptie (70,9%) en de leuke kanten van seks (69,0%) komen in deze leeftijdsgroep het minst aan bod.

Tabel 4.1.7. Mate waarin ouders met hun (jongste) kind praten over relationele en seksuele onderwerpen (% ouders die informatie over relaties en seksualiteit geven aan hun (jongste) kind)

	n=1021	%
4-7 jaar	n=315	
Lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes	313	99,6
Hoe het geslachtsdeel van een jongen heet	313	99,4
Hoe het geslachtsdeel van een meisje heet	299	94,0
Hoe een baby in de buik komt	200	60,9
Hoe een baby uit de buik komt	253	77,9
Verliefdheid	258	80,1
Verliefdheid op iemand van het eigen geslacht	230	71,8
Dat anderen je niet mogen aanraken als je dat niet wilt	309	97,3
8-11 jaar	n=283	
Lichamelijke veranderingen in de puberteit	256	91,5
Menstruatie of zaadlozing	194	66,8
Anticonceptie (bijv. de pil)	118	38,7
Seksueel gedrag (bijv. masturbatie of vaginale seks)	103	33,5
De leuke kanten van seks	154	52,3
Homoseksualiteit	254	89,9
Dat anderen je niet mogen aanraken als je dat niet wilt	281	99,6
Seks op internet	138	48,3
12-16 jaar	n=414	
Verliefdheid en relaties	404	97,0
Anticonceptie (bijv. de pil)	291	70,9
Condooms	327	79,4
De leuke kanten van seks	284	69,0
Dat je niks moet doen met seks wat je niet wilt	388	93,2
Dat je moet checken of de ander ook seks wil	318	76,8
Homoseksualiteit	381	91,7
Het versturen van naaktfoto's of seksfilmpjes	385	92,8

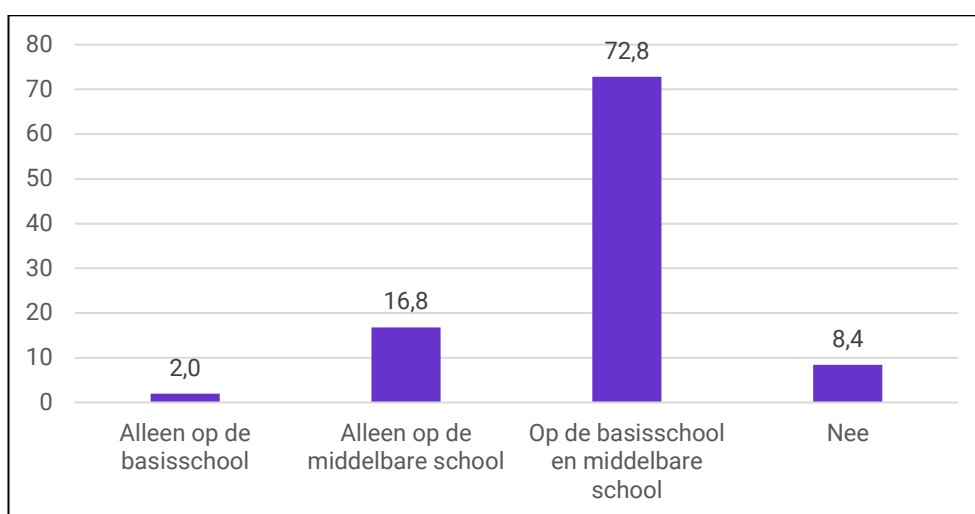
Ouders die niet met hun kind van 4 tot 7 jaar praten over onderwerpen rond seksualiteit en relaties noemen hiervoor verschillende redenen (niet in tabel). Bij de onderwerpen waar het minst vaak over wordt gesproken – zoals ‘hoe een baby in de buik komt’ en ‘verliefdheid op iemand van hetzelfde geslacht’ – is de meest genoemde reden dat het gewoon nog niet is gebeurd. Een andere veelgenoemde reden is dat zij hun kind nog te jong vinden. Bij kinderen van 8 tot 11 jaar worden onderwerpen als ‘seksueel gedrag’ (bijvoorbeeld masturbatie of vaginale seks) en ‘anticonceptie’ het minst vaak besproken. Ook hier geven ouders vooral aan dat hun kind er volgens hen nog te jong voor is of dat het simpelweg nog niet is gebeurd. Bij ouders van tieners (12 tot 16 jaar) zijn ‘anticonceptie’ en ‘de leuke kanten van seks’ onderwerpen waar minder over wordt gesproken. Net als bij jongere kinderen noemen ouders als belangrijkste redenen dat het gewoon nog niet gebeurd is of dat zij hun kind nog te jong vinden. Opvallend is dat bij het onderwerp ‘de leuke kanten van seks’ ouders ook aangeven dat ze zich ongemakkelijk te voelen, of dat hun kind zelf niet over

dit onderwerp wil praten. Bij andere onderwerpen wordt deze reden nauwelijks genoemd.

4.2 Relationale en seksuele voorlichting op school

Aan alle ouders is gevraagd of zij vinden dat relationele en seksuele voorlichting op school verplicht moet zijn. Het merendeel (72,8%) is van mening dat dit zowel op de basisschool als op de middelbare school verplicht moet zijn (Figuur 4.2.1). Een op de zes ouders (16,8%) vindt dat deze voorlichting uitsluitend op de middelbare school verplicht moet zijn, en een klein gedeelte (2,0%) geeft aan dat dit alleen voor de basisschool zou moeten gelden. Minder dan één op de tien ouders (8,4%) zegt dat relationele en seksuele voorlichting niet verplicht moet zijn.

Figuur 4.2.1. Wat vinden ouders van verplichte relationele en seksuele voorlichting op school (% , n=1504)

Daarna hebben we alle ouders gevraagd wat zij vinden van relationele en seksuele voorlichting op de basisschool. Drie op de vijf (60,3%) vindt dit (heel) goed. Bijna drie op de tien ouders (28,5%) is hierover neutraal en een op de tien (11,2%) geeft aan relationele en seksuele voorlichting op de basisschool (heel) slecht te vinden (Tabel 4.2.1).

Wat ouders vinden van relationele en seksuele voorlichting op de basisschool hangt samen met geslacht, opleiding, geloof, politieke voorkeur en de leeftijd van het (jongste) kind. Ouders met een hbo- of wo-opleiding, ouders die niet geloven of voor wie geloof geen belangrijke rol speelt, en ouders die progressief stemmen, zijn over het algemeen positiever over deze voorlichting. Daarnaast blijkt dat moeders en ouders met een kind van 4 tot en met 7 jaar deze voorlichting iets vaker (heel) goed vinden dan vaders en ouders van wie het kind tussen de 8 en 16 jaar oud is. Er zijn geen verschillen gevonden op basis van het aantal kinderen.

Tabel 4.2.1. Wat ouders vinden van relationele en seksuele voorlichting op de basisschool (%)

	n	(Heel) goed	Neutraal	(Heel) slecht
Geslacht				
Man	623	56,6	30,5	12,8
Vrouw	881	63,4 [△]	26,8	9,8
Opleiding				
Basisschool/pro/vmbo/mbo 1	95	43,5 ^{a▼}	38,0 ^b	18,5 ^{c▲}
Mbo 2-4/havo/vwo	540	53,0 [▼]	31,6	15,4 [▲]
Hbo/wo	869	66,6 [▲]	25,5 [▼]	7,9 [▼]
Geloof				
Niet gelovig of geloof niet belangrijk	1067	62,9 [▲]	28,3	8,8 [▼]
Beetje belangrijk	206	56,3	30,8	13,0
Heel belangrijk	231	52,0 [▼]	27,1	21,0 [▲]
Politieke voorkeur				
Progressief: GL-PvdA, D66, PvdD, SP, Volt, BIJ1	533	72,8 [▲]	23,4 [▼]	3,8 [▼]
Centrum: VVD, NSC, CDA, CU, 50Plus	338	64,5	29,0	6,5 [▼]
Conservatief: PVV, BBB, FvD, SGP, JA21, BVNL, DENK	341	42,1 [▼]	34,7 [▲]	23,2 [▲]
Aantal kinderen				
1 of 2	1145	59,5	30,1	10,4
3 of meer	359	62,6	23,5	13,9
Leeftijd (jongste) kind				
4-7 jaar	632	64,6 [△]	23,4 [▼]	12,0
8-11 jaar	393	54,6 [▼]	35,1 [△]	10,3
12-16 jaar	479	59,1	29,8	11,0
Totaal	1504	60,3	28,5	11,2

^aBI: 34,8%-53,4% ; ^bBI: 29,5%-47,7% ; ^cBI: 12,2%-26,9%. ▲/▼ = hoger/lager dan in de andere groep, p < .05, Cramer's V > .10. △/▽ = hoger/lager dan in de andere groep, p < .05, Cramer's V < .10.

De ouders is een lijst met onderwerpen voorgelegd, met de vraag in welke groep van de basisschool zij het belangrijk vinden dat deze onderwerpen behandeld worden. Uit de resultaten blijkt dat ouders verschillen van mening over op welk moment bepaalde onderwerpen aan bod zouden moeten komen. Het onderwerp dat anderen je niet mogen aanraken als je dat niet wilt, wordt door bijna de helft van de ouders (47,7%) als belangrijk beschouwd en als een thema dat vanaf groep 1-2 besproken moet worden (Tabel 4.2.2). Slechts 3,4% van de ouders vindt dat dit onderwerp niet behandeld moet worden. Voor onderwerpen zoals lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes en hoe je de geslachtsdelen van een jongen of een meisje noemt is de verdeling over de groepen relatief gelijk: ongeveer een derde van de ouders vindt dat deze onderwerpen vanaf groep 1-2 moeten worden behandeld, ruim een derde vanaf groep 3-5 en een kwart vanaf groep 6-8. Een klein deel vindt dat deze onderwerpen niet aan bod moeten komen (8,3%). Voor onderwerpen als waar baby's vandaan komen, verliefdheid en verliefd zijn op iemand van het eigen geslacht vindt het merendeel van de ouders dat deze pas later aan bod moeten komen, met een piek vanaf groep 6-8. Ook een aanzienlijke groep (vooral bij verliefdheid) geeft aan dat dit onderwerp vanaf groep 3-5 besproken moet worden.

Onderwerpen zoals lichamelijke veranderingen in de puberteit (79,1%), menstruatie of zaadlozing (67,5%), anticonceptie (53,4%) en seksueel gedrag (41,7%) worden door de meeste ouders vooral geschikt geacht vanaf groep 6-8. Tegelijkertijd geeft een groot deel van de ouders aan dat anticonceptie (42,4%) en seksueel gedrag (52,7%) niet behandeld moeten worden op de basisschool.

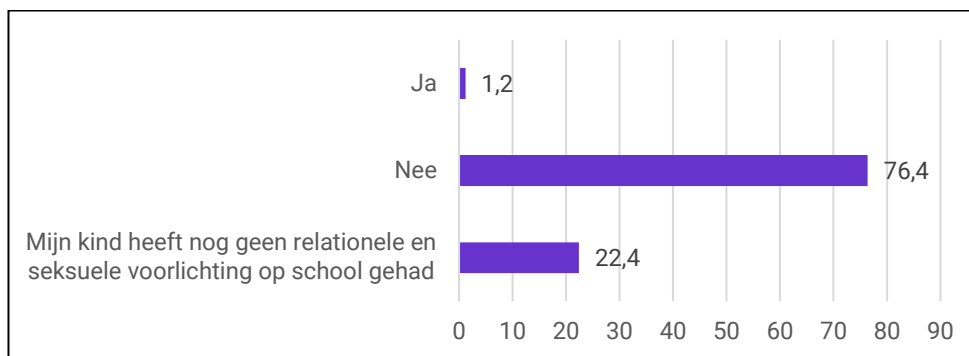
Voor onderwerpen die te maken hebben met genderrollen en genderdiversiteit, zoals dat jongens zich meisjesachtig kunnen gedragen en andersom en dat sommige mensen zich niet thuis voelen bij hun eigen geslacht, zijn de meningen onder ouders meer verdeeld. Hoewel deze thema's het vaakst passend worden geacht voor groep 6-8 (33,8% en 43,6%), vindt respectievelijk 30,2% en 11,6% van de ouders dat dit in groep 3-5 moet gebeuren. Tegelijkertijd vindt een aanzienlijk deel van de ouders (20,7% en 30,7%) dat deze onderwerpen niet op de basisschool behandeld moeten worden.

Tabel 4.2.2. In welke groep moeten basisscholen starten met het behandelen van diverse onderwerpen op het gebied van relationele en seksuele voorlichting (% ; n=1504)

	Groep 1-2	Groep 3-5	Groep 6-8	Niet behandelen
Lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes	32,2	32,1	30,0	5,6
Hoe het geslachtsdeel van een jongen heet	30,4	36,1	25,2	8,3
Hoe het geslachtsdeel van een meisje heet	30,5	35,9	25,3	8,4
Waar baby's vandaan komen	13,2	35,2	43,2	8,3
Verliefdheid	16,7	40,7	37,6	5,0
Verliefd op iemand van het eigen geslacht	13,2	29,5	39,0	18,3
Dat anderen je niet mogen aanraken als je dat niet wilt	47,7	30,2	18,8	3,4
Lichamelijke veranderingen in de puberteit	1,4	11,6	79,1	7,9
Dat jongens zich meisjesachtig kunnen gedragen en andersom	15,5	30,1	33,8	20,7
Dat sommige mensen zich niet thuis voelen bij hun eigen geslacht	6,1	19,6	43,6	30,7
Menstruatie of zaadlozing	1,1	7,5	67,5	24,0
Anticonceptie (bijv. de pil)	0,5	3,7	53,4	42,4
Seksueel gedrag (bijv. masturbatie of vaginale seks)	0,9	4,7	41,7	52,7

Vervolgens is aan alle ouders gevraagd of zij hun kind ooit thuis hebben gehouden tijdens lessen relationele en seksuele voorlichting op de basisschool. De overgrote meerderheid (76,4%) geeft aan dit nooit te hebben gedaan (Figuur 4.2.2). Een klein deel van de ouders (1,2%) heeft hun kind wél eens thuisgehouden tijdens deze lessen. De rest van de ouders (22,4%) geven aan dat hun kind nog geen relationele en seksuele voorlichting op school heeft gehad.

Figuur 4.2.2. Ooit kind thuisgehouden van de basisschool tijdens lessen relationele en seksuele voorlichting (% , n=1504)

Ten slotte is aan de ouders gevraagd wat zij vinden van de 'Week van de Lentekriebels', een jaarlijkse themawEEK waar scholen vrijwillig aan meedoen om middels leeftijdsgebonden informatie structureel aandacht aan relaties, weerbaarheid en seksualiteit te besteden. Drie op de vijf ouders (62,0%) vinden deze Week (heel) goed (Tabel 4.2.3). Eén op de zes (16,8%) is neutraal en ongeveer één op de zeven ouders (14,3%) vindt de Week (heel) slecht. Daarnaast geeft 6,9% aan de 'Week van de Lentekriebels' niet te kennen.

Wat ouders vinden van de 'Week van de Lentekriebels' lijkt samen te hangen met aspecten als opleiding, geloof, politieke voorkeur en het aantal kinderen. Ouders met een hbo- of wo-opleiding, niet-gelovigen of ouders voor wie geloof niet belangrijk is, en progressieve stemmers zijn over het algemeen positiever over de Week. Ook blijkt dat ouders van drie of meer kinderen de Week iets vaker (heel) slecht vinden dan ouders van één of twee kinderen. Een mogelijke verklaring is dat ouders voor wie het geloof heel belangrijk is, vaker grotere gezinnen hebben. Deze groep ouders vindt de Week van de Lentekriebels vaker (heel) slecht. We zien in de antwoorden geen verschil naar geslacht of leeftijd van het (jongste) kind.

Tabel 4.2.3. Wat ouders vinden van de Week van de Lentekriebels (%)

	n	(Heel) goed	Neutraal	(Heel) slecht	Kent deze week niet
Geslacht					
Man	623	59,4	16,6	17,1	6,9
Vrouw	881	64,2	17,0	12,0	6,8
Opleiding					
Basisschool/pro/vmbo/mbo 1	95	44,9 ^a ▼	20,6 ^b	23,4 ^c ▲	11,2 ^d
Mbo 2-4/havo/vwo	540	50,4▼	19,7	22,6▲	7,3
Hbo/wo	869	70,9▲	14,7▼	8,4▼	6,0
Geloof					
Niet gelovig of geloof niet belangrijk	1067	69,8▲	14,2▼	9,5▼	6,6
Beetje belangrijk	206	52,9▼	24,3▲	15,2	7,6
Heel belangrijk	231	33,9▼	22,2▲	36,1▲	7,8
Politieke voorkeur					
Progressief: GL-PvdA, D66, PvdD, SP, Volt, BIJ1	533	83,5▲	10,5▼	2,2▼	3,8▼
Centrum: VVD, NSC, CDA, CU, 50Plus	338	65,4	19,2	6,8▼	8,6
Conservatief: PVV, BBB, FvD, SGP, JA21, BVNL, DENK	341	33,5▼	21,5▲	36,8▲	8,2
Aantal kinderen					
1 of 2	1145	63,5	16,7	12,6	7,2
3 of meer	359	56,8	17,5	19,7 ^Δ	6,1
Leeftijd (jongste) kind					
4-7 jaar	632	60,9	16,9	14,2	8,1
8-11 jaar	393	63,5	17,0	13,4	6,1
12-16 jaar	479	62,0	16,8	15,0	6,1
Totaal	1504	62,0	16,8	14,3	6,9

^aBI: 35,7%-54,3% ; ^bBI: 13,7%-28,9% ; ^cBI: 16,1%-32,0% ; ^dBI: 6,3%-18,2%. ▲/▼ = hoger/lager dan in de andere groep, p < .05, Cramer's V > .10. Δ/▽ = hoger/lager dan in de andere groep, p < .05, Cramer's V < .10.

Aan de ouders die de Week van de Lentekriebels (heel) slecht vinden, is daarna gevraagd wat hiervoor de reden(en) zijn. Bijna drie op de vijf ouders (56,2%) geeft aan het niet eens te zijn met de onderwerpen en de helft (49,6%) zegt dat het niet past bij de taak van school (Tabel 4.2.4). Daarnaast noemt 44,5% als reden dat zij hun kind te jong vinden voor deze onderwerpen, en 42,8% geeft aan dat het niet past bij hun normen en waarden. Ook geeft bijna een kwart van de ouders (23,2%) aan de Week van de Lentekriebels (heel) slecht te vinden vanwege negatieve berichtgeving in de media.

Tabel 4.2.4. Redenen waarom ouders de Week van de Lentekriebels (heel) slecht vinden (% ouders die de Week van de Lentekriebels (heel) slecht vinden)

	n=199	%
Ik ben het niet eens met de onderwerpen	117	56,2
Het past niet bij de taak van de school	99	49,6
Ik vind mijn kind te jong	93	44,5
Het past niet bij mijn normen en waarden	86	42,8
Er is onvoldoende ouderlijke inspraak	52	26,3
Er is onvoldoende informatie over de inhoud	49	24,7
Ik hoor hier negatieve verhalen over in de media	46	23,2
Anders	15	8,2

5 Conclusie en discussie

Het doel van dit onderzoek is om een representatief beeld te schetsen van hoe, wanneer en waarom ouders relationele en seksuele opvoeding geven. In dit onderzoek is onderzocht hoe en vanaf welke leeftijd ouders hun kind informatie geven over relaties en seksualiteit, en welke redenen zij hebben om dit wel of niet te doen. Er is gekeken vanaf welke leeftijd ouders vinden dat kinderen informatie over relaties en seksualiteit van hen zouden moeten krijgen, en op welke leeftijd zij hier in de praktijk daadwerkelijk mee beginnen. Daarnaast is in kaart gebracht wat de belangrijkste redenen zijn voor ouders om dit gesprek aan te gaan, op welke momenten en manieren zij dit doen, en welke thema's daarbij wel of juist niet besproken worden. Ook is onderzocht waarom bepaalde onderwerpen niet besproken worden. Verder is nagegaan wat ouders vinden van relationele en seksuele voorlichting op de basisschool, welke onderwerpen volgens hen in welke groepen aan bod zouden moeten komen, en hoe zij aankijken tegen de Week van de Lentekriebels.

5.1 Geven ouders relationele en seksuele opvoeding?

De meeste ouders vinden dat ouders hun kinderen informatie zouden moeten geven over relaties en seksualiteit. Vier op de vijf ouders geven aan dat dit al vóór het twaalfde levensjaar van het kind zou moeten gebeuren. Slechts een klein percentage (0,3%) vindt dat ouders helemaal niet met hun kinderen zouden moeten praten over relaties en seksualiteit. Deze bevindingen tonen aan dat ouders zichzelf een rol toekennen als het gaat om de seksuele opvoeding en is in lijn met bevindingen van andere studies (de Graaf, 2013; Noorman et al., 2023).

Wanneer we kijken naar het daadwerkelijke gedrag van ouders, valt op dat een iets kleiner deel van de ouders daadwerkelijk informatie over relaties en seksualiteit aan hun kind heeft gegeven (67,2%) of dit van plan te zijn (19,2%). Deze ouders geven aan dat zij het geven van informatie over relaties en seksualiteit zien als een onderdeel van de opvoeding, dat zij willen dat hun kind verstandige keuzes maakt rondom relaties en seksualiteit en dat zij open over dit onderwerp met hun kind kunnen praten.

Een op de zeven ouders (13,6%) heeft (nog) geen informatie gegeven en is dit ook niet van plan. Mogelijk bedoelen deze ouders dat ze dit op dit moment nog niet van plan zijn. Het feit dat vooral ouders van jonge kinderen (4-7 jaar) dit aangeven, lijkt dit vermoeden te bevestigen. Ook geven deze ouders als reden voor het niet van plan zijn om hierover te praten, vooral dat ze het niet nodig vinden of dat ze hun kind te jong vinden. Mogelijk is deze groep ouders dus wel van plan om deze informatie te geven als hun kind ouder is.

In de Monitor Seksuele Gezondheid 2023 gaven meer ouders aan dat ze al onderwerpen met hun kind hadden besproken die te maken hebben met relaties en seksualiteit. Zo gaven in dit onderzoek negen op de tien ouders van kinderen van 4-7 jaar aan te hebben gesproken over de benaming van geslachtsdelen en het aangeven van grenzen (de Graaf et al., 2024). Een belangrijk verschil is dat in het huidige onderzoek eerst werd gevraagd of

ouders informatie over relaties en seksualiteit gaven, terwijl ouders in de Monitor Seksuele Gezondheid 2023 voor een aantal specifieke onderwerpen werd gevraagd of zij die wel of niet hebben besproken met hun kind. Dit verschil in vraagstelling suggereert dat ouders bij “informatie over relaties en seksualiteit” vaak een beperktere definitie hanteren. Zij denken dan wellicht niet aan thema’s zoals lichamelijke ontwikkeling en weerbaarheid, die een belangrijk onderdeel zijn van relationele en seksuele opvoeding.

Of ouders informatie geven over relaties en seksualiteit hangt samen met verschillende factoren, zoals het geslacht van de ouder, geloofsovertuiging, politieke voorkeur en de leeftijd van het (jongste) kind. Zo praten moeders vaker en op jongere leeftijd over dit onderwerp dan vaders. Ouders met een progressieve(re) politieke voorkeur, niet-gelovige ouders of ouders voor wie geloof geen belangrijke rol speelt, praten vaker en eerder over dit onderwerp met hun kinderen. Deze bevindingen worden ook bevestigd door voorgaand onderzoek (de Graaf, 2024 et al.; Noorman et al., 2023) en impliceert dat conservatief stemmende ouders en ouders voor wie geloof belangrijk is minder geneigd zijn om met hun kind over relaties en seksualiteit te praten. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze groep traditionelere waarden hanteert, waarin het bespreken van relaties en seksualiteit met hun kinderen niet altijd past of alleen binnen afgebakende kaders mogelijk is (Cense et al., 2025).

5.2 Hoe, wanneer en waarom?

Eerder onderzoek liet zien dat ouders minder vaak proactief het gesprek over relaties en seksualiteit starten dan dat dit op initiatief van hun kind gebeurt (De Graaf et al., 2024; Noorman et al., 2023). De uitkomsten van dit onderzoek bevestigen dat beeld, maar laten zien dat ouders ook proactieve strategieën toepassen. De meeste ouders geven bijvoorbeeld aan dat zij vragen van hun kind beantwoorden, of zeggen het gesprek te voeren wanneer het kind iets vraagt of vertelt. Toch geeft ook twee derde van de ouders aan zelf het gesprek te starten. Meer dan de helft doet dit op momenten die zij zelf geschikt vinden of grijpt situaties aan waarin hun kind iets ziet of hoort dat met het onderwerp te maken heeft. Andere manieren om met hun kind over dit onderwerp te praten, zoals het maken van grapjes over het onderwerp of samen een prentenboek lezen of een video kijken, komen minder vaak voor. Deze resultaten laten zien dat ouders verschillende strategieën hebben om het gesprek met hun kind over relaties en seksualiteit aan te gaan.

Ouders die informatie over relaties en seksualiteit geven aan hun kinderen, bespreken met jonge kinderen (4-7 jaar) vooral onderwerpen zoals lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes, de benaming van geslachtsdelen en het belang van lichamelijke autonomie. Naarmate kinderen ouder worden (8-11 jaar), verschuift de aandacht naar thema’s als puberteit, homoseksualiteit, verliefdheid en (seksuele) grenzen. Onderwerpen als anticonceptie, seksueel gedrag en de leuke kanten van seks worden in deze leeftijdsgroep minder vaak besproken. Bij tieners (12-16 jaar) voeren ouders vaker gesprekken over verliefdheid en relaties, seksuele grenzen en het versturen van naaktbeelden. Ook in deze leeftijdsgroep blijven onderwerpen als anticonceptie en de leuke kanten van seks relatief onderbelicht. De meest genoemde redenen om

bepaalde thema's niet te bespreken is in alle leeftijdsgroepen dat het 'gewoon nog niet is gebeurd', gevolgd door de inschatting dat het kind nog te jong is.

Aspecten als ongemak van de ouder en terughoudendheid van het kind spelen enkel een rol bij het bespreken van de leuke kanten van seks, in de leeftijdsgroep 12-16 jaar.

Deze bevindingen laten zien dat ouders een breed scala aan onderwerpen belangrijk vinden en bespreken, maar dat het per leeftijdsgroep verschilt wat wel of niet aan bod komt. Bij de thema's die niet worden besproken, worden redenen zoals 'Ik weet niet hoe ik het in kindertaal moet uitleggen' of 'Ik weet er zelf niet genoeg over' relatief weinig genoemd. Ook ouders die aangaven niet van plan te zijn informatie te geven, geven hiervoor zelden als reden dat ze dit ongemakkelijk vinden of niet weten hoe ze dit moeten doen. Dit lijkt erop te wijzen dat ouders bewust kiezen welke thema's ze willen bespreken en dat ze zich voldoende toegerust voelen om deze gesprekken te voeren.

5.3 Ouders over relationele en seksuele voorlichting op school

Een ruime meerderheid van de ouders (91,6%) vindt dat relationele en seksuele voorlichting verplicht moet zijn binnen het onderwijs. Dit percentage komt goed overeen met wat eerder werd gevonden in de Monitor Seksuele Gezondheid 2023, waarin 88% van de ouders aangaf dat relationele en seksuele vorming verplicht moet zijn in het onderwijs (de Graaf et al., 2024). In de Monitor Seksuele Gezondheid 2023 werd echter geen onderscheid gemaakt tussen seksuele voorlichting op de basisschool en op de middelbare school. Het huidige onderzoek laat zien dat een ruime meerderheid van de ouders (72,8%) vindt dat relationele en seksuele voorlichting zowel op de basisschool als op de middelbare school moet worden gegeven.

Een grote groep ouders (60,3%) vindt de relationele en seksuele voorlichting op de basisschool goed en een enkele ouder (1,2%) heeft hun kind ooit thuisgehouden tijdens deze lessen. De waardering hangt samen met opleiding, geloof, politieke voorkeur en de leeftijd van het (jongste) kind. Over het algemeen zijn ouders die progressief stemmen en niet-gelovige of ouders voor wie het geloof niet belangrijk is positiever dan ouders met een conservatieve politieke voorkeur of voor wie geloof een belangrijke rol speelt. Een mogelijke verklaring voor dit verschil is dat deze groep ouders doorgaans een beperktere rol toekennen aan relationele en seksuele voorlichting op de basisschool, waarbij de voorlichting volgens hen op een latere leeftijd moet plaatsvinden en zich meer moet richten op de biologische aspecten en weerbaarheid (Cense et al., 2025).

Deze verschillen zien we terug in hoe de Week van de Lentekriebels wordt gewaardeerd door de ouders: drie op de vijf ouders vindt deze week (heel) goed, terwijl 14,3% de Week deze (heel) slecht vindt. Hierbij zien we dat vooral conservatief stemmende ouders (36,8%) en ouders voor wie geloof belangrijk is (36,1%) de Week (heel) slecht vinden, in tegenstelling tot progressief stemmende ouders (2,2%) en niet-gelovige ouders of ouders voor wie het geloof niet belangrijk is (9,5%). De meest genoemde reden voor een negatieve

beoordeling is dat ouders het niet eens zijn met de onderwerpen die tijdens de Week worden behandeld. Ook vinden deze ouders dat het niet past bij de taak van de school is. Deze bevinding laten een scheidslijn zien tussen verschillende groepen ouders en bevestigen dat conservatieve(re) ouders een andere rol toeschrijven aan basisscholen, dan progressieve(re) ouders. Daarnaast kan ook de negatieve beoordeling beïnvloed worden door de desinformatie dat sinds 2023 over de week verspreid wordt (Cense et al., 2025; Krebbekx, 2025).

Wanneer ouders aangeven welke onderwerpen basisscholen zouden moeten behandelen, komen thema's met een duidelijke link naar biologie en weerbaarheid duidelijk naar voren. Zoals lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes en het aangeven van grenzen. Dit sluit aan bij de onderwerpen die ouders zelf ook bespreken met jonge kinderen (4–7 jaar). Dit laat zien dat ouders veiligheid en weerbaarheid een belangrijk onderdeel vinden van de seksuele opvoeding en dat zij deze onderwerpen graag terug willen zien op de basisschool (Cense et al., 2025). Ouders zijn meer verdeeld over thema's die te maken hebben met genderrollen en genderdiversiteit, zoals dat jongens zich meisjesachtig kunnen gedragen en andersom, of dat sommige mensen zich niet thuis voelen bij hun toegewezen geslacht.

Ook voor onderwerpen als anticonceptie en seksueel gedrag bestaat minder draagvlak: een substantiële groep ouders vindt dat deze onderwerpen niet behandeld moeten worden op de basisschool. Deze thema's bespreken ouders zelf ook relatief weinig met hun (jongste) kind. Dit kan komen doordat ouders deze onderwerpen minder relevant achten, aangezien (de meeste) kinderen op deze leeftijd niet seksueel actief zijn (Graaf et al., 2024) en de aanleiding om anticonceptie of seksueel gedrag te bespreken dan ontbreekt. Daarnaast kunnen dit ook onderwerpen zijn waarvoor zij hun kinderen op de basisschool nog te jong vinden en hen niet op ideeën willen brengen (Cense, et al., 2025; Noorman et al., 2023).

5.4 Aanbevelingen voor de praktijk

Uit dit onderzoek blijkt dat de meeste ouders relationele en seksuele voorlichting van belang vinden en dat ze zelf ook informatie geven over relaties en seksualiteit aan hun kinderen.

Hoewel veel ouders aangeven dat ze verschillende onderwerpen hebben besproken met hun kind, zien we tegelijkertijd dat sommige onderwerpen zoals anticonceptie, seksueel gedrag en de leuke kanten van seks minder vaak worden besproken door ouders met kinderen tussen de 8-11 en 12-16 jaar. Toch zijn deze thema's ook relevant voor kinderen vanaf 8 jaar (UNESCO et al., 2018; Wurtele & Kenny, 2011). Zo blijkt dat zij al vroeg ontdekgedrag vertonen, zoals het aanraken van de eigen geslachtsdelen of het stellen van vragen over voortplanting en seks (Shafran et al., 1998; Wurtele & Kenny, 2011). Onderzoekers adviseren daarom om in deze fase seksualiteit bespreekbaar te maken, inclusief informatie over passend gedrag en het meegeven van regels en verwachtingen, en hoe je het fijn en leuk hebt in latere (seksuele) relatie, en basiskennis over voortplanting en anticonceptie (Shafran et al., 1998; UNESCO et al., 2018; Wurtele & Kenny, 2011). Het bespreken van deze onderwerpen kan ervoor zorgen dat jongeren tijdig over de juiste informatie en vaardigheden

beschikken voordat zij seksueel actief zijn en draagt bij aan een gezonde en veilige seksuele ontwikkeling van kinderen en jongeren (Wurtele & Kenny, 2011).

Verder laat dit onderzoek zien dat ouders over het algemeen vinden dat een breed scala aan onderwerpen besproken mag worden op de basisschool. Ze zijn echter verdeeld over onderwerpen die te maken hebben met genderrollen, genderdiversiteit en een grote groep vindt dat anticonceptie en seksueel gedrag niet behandeld moet worden op de basisschool. Hierin zit een verschil, tussen wat ouders vinden en wat de wetenschappelijk literatuur adviseert. Kinderen ontwikkelen op jonge leeftijd opvattingen over (schadelijke) genderrollen. Onderzoekers benadrukken daarom dat het bespreken van deze onderwerpen op de basisschool belangrijk is, om schadelijke stereotiepe genderrollen (zoals jongens mogen niet huilen en meiden zijn kwetsbaar) te verminderen (Beek et al., 2022; Goldfarb et al., 2021). Schadelijke genderrollen dragen bij aan pestgedrag en geweld onder kinderen, en hangen daarnaast samen met ernstigere vormen van geweld op latere leeftijd (Espelage et al., 2015). Het vanaf jonge leeftijd bespreekbaar maken van genderrollen en genderdiversiteit kan daarentegen leiden tot meer acceptatie en veiligheid voor meiden en kinderen die buiten de norm vallen (Goldfarb et al., 2021). Onderzoekers geven aan dat het bespreken van thema's als anticonceptie en seksueel gedrag in het basisonderwijs niet schadelijk is, maar juist een beschermende werking kan hebben, mits dit op een leeftijdsadequate manier gebeurt (Goldfarb et al., 2021; UNESCO et al., 2018). Recent onderzoek wijst bovendien uit dat ouders de school een aanvullende rol toewijzen als het gaat om de relationele en seksuele opvoeding; het is daarom wenselijk dat scholen en ouders vergelijkbare onderwerpen behandelen en elkaar hierin aanvullen (Cense et al., 2025).

Uit de resultaten blijkt dat ouders die conservatief stemmen en voor wie geloof belangrijk is, relationele en seksuele voorlichting op de basisschool vaker (heel) slecht vinden dan ouders die progressief stemmen en voor wie geloof niet belangrijk is. Het is van belang dat scholen in hun relationele en seksuele voorlichting ook rekening houden met ouders die hier aanvankelijk negatief tegenover staan. Het actief betrekken van ouders, het bieden van informatie en het creëren van ruimte om vragen en zorgen te bespreken, kan de waardering voor deze voorlichting bij deze groep vergroten (Cense et al., 2025).

Op basis hiervan formuleren wij drie kern aanbevelingen voor interventieontwikkeling ter ondersteuning van ouders en scholen:

- **Ontwikkel ondersteunende materialen** voor ouders om minder vaak besproken onderwerpen, zoals anticonceptie, seksueel gedrag en de positieve kanten van seksualiteit, met hun kinderen leeftijdsadequaat te bespreken en bied praktische handvatten voor het gesprek.
- **Communiceer en onderbouw richting** ouders het belang van leeftijdsadequaat behandelen van onderwerpen als genderrollen, genderdiversiteit, anticonceptie, seksueel gedrag en de positieve kanten van seksualiteit binnen relationele en seksuele voorlichting op de basisschool.

- **Ontwikkel relationele en seksuele voorlichting** die meer aansluit bij uiteenlopende ouderbehoeften, inclusief die van ouders die relationele en seksuele voorlichting niet goed vinden.³

5.5 Beperkingen van het onderzoek

Dit onderzoek geeft een goed beeld van hoe ouders omgaan met relationele en seksuele opvoeding, maar er zijn ook beperkingen. Allereerst is er gewerkt met een online vragenlijst. Hierdoor is het mogelijk dat bij het invullen van de vragenlijst sprake is geweest van verschillen in interpretatie waardoor de antwoorden niet volledig het werkelijke gedrag van ouders weerspiegelen ten aanzien van relationele en seksuele opvoeding van hun kinderen. Zo geven bijna alle ouders aan dat ze vinden dat kinderen op een bepaalde leeftijd informatie over relaties en seksualiteit moeten krijgen van hun ouders, maar geeft een op de zeven ouders aan dat ze niet van plan zijn informatie over relaties en seksualiteit te geven. Dit suggereert dat ouders deze laatste vraag hebben begrepen als “momenteel niet van plan zijn”. Een tweede beperking is dat alleen ouders zijn bevraagd. De ervaringen en meningen van kinderen en jongeren zelf zijn niet meegenomen, terwijl die belangrijk zijn om te begrijpen hoe gesprekken over relaties en seksualiteit daadwerkelijk verlopen. Daarnaast is alleen gevraagd naar het jongste kind in het gezin. Dit geeft een duidelijk beeld, maar ouders kunnen andere ervaringen hebben met oudere kinderen. Daardoor kan er informatie ontbreken over hoe de opvoeding zich ontwikkelt bij meerdere kinderen. Tot slot zijn de analyses vooral beschrijvend en geven ze geen verklaringen voor de keuzes die ouders maken.

5.6 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Uit dit onderzoek blijkt dat er verschillen zijn tussen vaders en moeders in de manier waarop zij relationele en seksuele opvoeding geven. Moeders nemen hierin vaker het initiatief. Vervolgonderzoek kan zich richten op het verklaren van deze verschillen, bijvoorbeeld door te kijken naar rolopvattingen, opvoedstijlen of communicatiepatronen binnen gezinnen. Verder is er behoefte aan verdiepend onderzoek naar hoe ouders relationele en seksuele opvoeding in de praktijk wordt vormgegeven en hoe kinderen deze gesprekken ervaren. Multi-informant benaderingen, waarin zowel ouders als kinderen worden betrokken, en het gebruik van kwalitatieve en etnografische methoden kunnen hierbij waardevolle inzichten opleveren (Verbeek et al., 2019). Tot slot is verdiepend onderzoek nodig naar effectieve manieren om relationele en seksuele voorlichting op de basisschool beter af te stemmen op diverse oudergroepen, inclusief ouders die relationele en seksuele voorlichting op de basisschool niet goed vinden.

³ Zie voor uitgebreide informatie en een mogelijke uitwerking van deze aanbeveling het onderzoek van Cense et al. (2025).

6 Literatuur

- Beek, T., Van de Griend, J., Meijer, S., Schutte, L., & van der Vlugt, I. (2022). Wat werkt dossier: School-gebonden interventies ter bevordering van de seksuele gezondheid en het seksueel welzijn van jongeren. Rutgers & Soa Aids Nederland. <https://www.loketgezondleven.nl/sites/default/files/2022-02/220216%20WatWerkt%20Seksuele%20gezondheid%20onderwijs%20webversie.pdf>
- Cense, M., Koole, J., Zemouri, C., Kassi, A.N., Sulchan, C., Nales, A., & Euwema, A. (2025). "Ze groeien op in een andere wereld": Ouders en relationele en seksuele opvoeding. Rutgers.
- Espelage, D. L., Basile, K. C., De La Rue, L., & Hamburger, M. E. (2015). Longitudinal associations among bullying, homophobic teasing, and sexual violence perpetration among middle school students. *Journal of Interpersonal Violence*, 30(14), 2541–2561. <https://doi.org/10.1177/0886260514553113>
- De Graaf, H. (2013). Bloemetjes en bijtjes of zaadjes en eitjes? (Opvattingen over) seksuele opvoeding in Nederland. *Pedagogiek*, 33(1), 21–36.
- De Graaf, H., Kraan, Y., Oldenhof, A., & Joemmanbaks, F. (2024). *Monitor Seksuele Gezondheid 2023*. Eburon.
- Goldfarb, E. S., & Lieberman, L. D. (2021). Three decades of research: The case for comprehensive sex education. *Journal of Adolescent Health*, 68(1), 13–27. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.07.036>
- Krebbekx, W. (2025). Spring fever in the Netherlands: Framing child sexuality in sex education and its controversies. *Youth*, 5(1), 6. <https://doi.org/10.3390/youth5010006>
- Noorman, M. A. J., Den Daas, C., & De Wit, J. B. F. (2023). How parents' ideals are offset by uncertainty and fears: A systematic review of the experiences of European parents regarding the sexual education of their children. *Journal of Sex Research*, 60(7), 1034–1044. <https://doi.org/10.1080/00224499.2022.2064414>
- Shafraan, C.R., Friedrich, W.N., Fisher, J., Broughton, D., & Houston, M. (1998). Normative sexual behavior in children: A contemporary sample. *Pediatrics*, 101(4), e9. <https://doi.org/10.1542/peds.101.4.e9>
- UNESCO, UNAIDS, UNFPA, UNICEF, UN Women, & WHO. (2018). *International technical guidance on sexuality education: An evidence-informed approach* (rev. ed.). UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260770>
- Verbeek, M., Van de Bongardt, D., Reitz, E., & Deković, M. (2019). A warm nest or 'the talk'? Exploring and explaining relations between general and sexuality-specific parenting and adolescent sexual emotions. *Journal of Adolescent Health*, 64(2), 236–243. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2019.08.015>
- Wurtele, S. K., & Kenny, M. C. (2011). Normative sexuality development in childhood: Implications for developmental guidance and prevention of childhood sexual abuse. *Counseling and Human Development*, 43(9), 1–24.